Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Viite: Lakivaliokunta tiistai 9.9.2025 klo 10.00 / HE 70/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Keskusrikospoliisin asiantuntijalausunto eduskunnan lakivaliokunnalle (HE 70/2025 vp)

1 Asia

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisin asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta (HE 70/2025 vp).

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pakkokeinolain etsintää koskevaa lukua. Esityksessä ehdotetaan, että tuomioistuin päättäisi laite-etsinnästä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta tiettyjä erikseen määriteltyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Esityksen tavoitteena on saattaa laite-etsinnästä päättämistä koskeva sääntely EU-oikeuden mukaiseksi ottaen huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

2 Lausunto

Keskusrikospoliisi toteaa aluksi, että eduskunnan lakivaliokunnassa käsiteltävä pakkokeinolain muutos ja sen vaikutukset rikostorjunnassa ja rikostutkinnassa ovat poliisin kannalta merkittäviä. Laite-etsintämenettelyn turvaamisella on tärkeä merkitys rikostorjunnan toimivuuden takaamiseksi ja rikoksentekijöiden rikosvastuuseen saattamiseksi. Rikoksia tehdään jatkuvasti enenevissä määrin verkossa ja erilaisia tietoteknisiä päätelaitteita käyttämällä. Lisäksi muissa rikoksissa rikosten ratkaiseva näyttö on usein saatavissa verkosta tai päätelaitteilta.

Pakkokeinolakiin tehtävän muutoksen taustalla vaikuttaa Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio, jonka mukaan toimivaltaisen viranomaisen mahdollisuus saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin edellyttää asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta sitä, että tällaisen mahdollisuuden käyttämisen edellytykseksi on asetettu kansallisessa lainsäädännössä tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittama etukäteisvalvonta. Keskusrikospoliisi tuo esille, että vielä lausunnon antamishetkellä korkeammat oikeusasteet eivät ole lainvoimaisesti ratkaisseet sitä, miten mainittu unionin tuomioistuimen tulkinta vaikuttaa kansalliseen lainsoveltamiseen.

Lausuttavana olevassa asiassa Keskusrikospoliisi korostaa erityisesti muutamia seikkoja ehdotettavaan uuteen kiiretilanteita koskevaan säännökseen liittyen. Keskusrikospoliisi toteaa, että poliisin operatiivisen toiminnan turvaamisen kannalta on olemassa kiireellisiksi

tilanteiksi tulkittavia tilanteita, joissa laitteen tietosisällön jäljentäminen kiireellisesti pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksellä olisi tärkeää ja tarpeellista varmistaa.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan esitysluonnoksen perusteluissa esitetty näkemys laitteen lentotilaan asettamisesta ei estä laitteen tietojen häviämistä, eikä siten poista kiiretilannetta laitteessa olevien rikoksen selvittämisen kannalta olennaisten tietojen häviämisestä. Lentotilaan asettaminen voi joissain tapauksissa, kuten esimerkiksi erilaisten ohjelmistojen avulla, aiheuttaa tietosisällön häviämisen. Näin ollen Keskusrikospoliisi esittää, että lentotilaan asettamista ei tulisi katsoa yleisenä käytäntönä siihen, että se poistaa laite-etsinnän välttämättömän kiireellisen toimittamisen. Laitteen tietosisällön tuhoutumisen estämiseksi toteutettavassa kiireellisesti tehtävässä tietosisällön jäljentämisessä laitteen sisältöä ei kuitenkaan välttämättä ole tarpeen tutkia ennen tuomioistuimen päätöstä laite-etsinnästä, vaan kyse olisi laitteen tietosisällön jäljentämisen varmistamisesta.

Kiiretilanteita tarkasteltaessa Keskusrikospoliisi tuo ilmi myös nykypäivän ilmiökuvausta erityisesti järjestäytyneen ja kansainvälisen rikollisuuden käyttämien laitteiden näkökulmasta, sillä tällä on merkitystä operatiivisiin tarpeisiin myös laite-etsintöjen kiireelliseen toteuttamiseen liittyen. Erityisesti järjestäytyneen ja kansainvälisen rikollisuuden toimijat kiinnittävät huomiota muun muassa kattaviin suojaustoimiin salaisen viestinvaihdon turvaamiseksi. Myös näistä syistä laite-etsintöjen kiireellinen toimittaminen on erittäin tärkeää turvata.

Kiiretilanteisiin liittyen on tarpeellista tunnistaa edellä mainitun lisäksi myös sellaiset kiireelliset tilanteet, joissa myös laitteen tietosisällön kiireellinen tutkiminen on välttämätöntä esimerkiksi muiden mahdollisten rikoksen ennalta estämiseksi tai paljastamiseksi taikka toisen suojelemiseksi. Kiiretilanteiden osalta on tärkeää tunnistaa, että kiireellinen tilanne voi olla käsillä rikoslajineutraalisti. Lisäksi tulisi voida huomioida myös mahdolliset muut kiireelliset tilanteet, joiden käsillä ollessa laitteen jäljentäminen ja tutkiminen kiireellisesti pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksellä on tarpeellista. Tällaisesta esimerkkinä voidaan mainita esimerkiksi omaisuuden, kuten muun muassa kryptovaluuttojen, häviämiseen liittyvät seikat, jotta mahdolliset tällaiseen omaisuuteen liittyvät takavarikot esimerkiksi rikoshyödyn saamiseksi voidaan turvata. Tällaisissa tilanteissa tietojen jäljentäminen kiireellisesti ei välttämättä turvaa laite-etsinnän toimittamista, vaan myös tietojen kiireellinen tutkiminen on tärkeää.

Robin Lardot, Keskusrikospoliisin päällikkö, poliisineuvos

Roosa Viljanen, ylitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 05.09.2025 klo 08:46. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Keskusrikospoliisi
poliisi.fi